

HERZOGIN

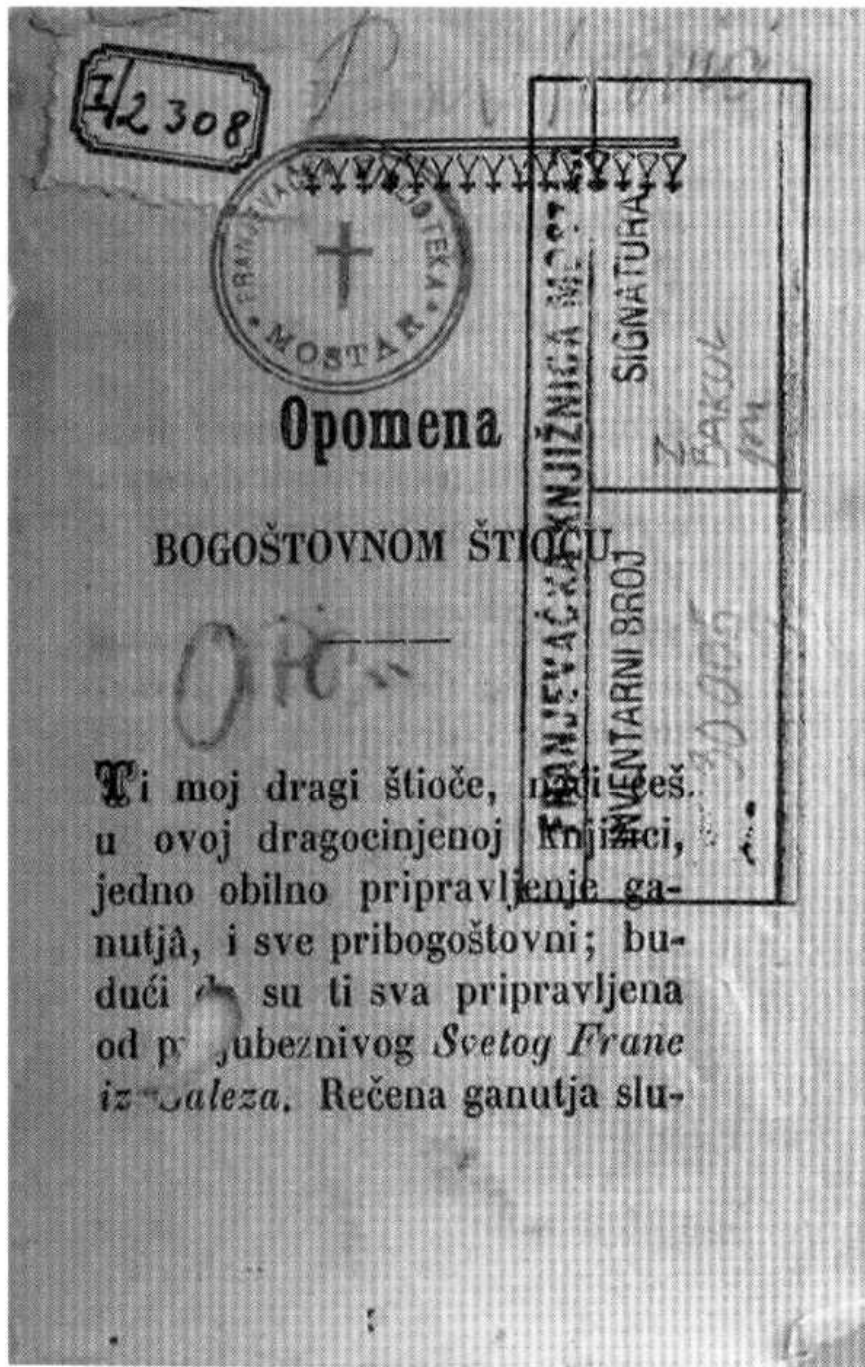
o Petru
Bakuli

ZBORNIK O PETRU BAKULI

*Zbornik radova sa znanstvenoga skupa
»Opus fra Petra Bakule«
Mostar, 17.–19. svibnja 2012. godine*

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, 2013.

Početak predgovora djela: *Pribogoljubna bavljenja*, Split, 1869.

Anastazija Vlastelić

**O STVORITELJU MOJ, BOŽANSTVENI GOSTE!
KOLIKO SAM ZADUŽAN TEBI...
KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE VOKATIVA U
PRIBOGOLJUBNIM BAVLJENJIMA ZA SLIŠATI
SVETU MISU FRA PETRA BAKULE**

Prethodno priopćenje

UDK 811.163.42(497.6)09 Bakula, P.

Brojne su potvrde, od kratkih zapisa i dokumenata do stilski iznimno vrijednih književnih djela koje svjedoče o ustrajnoj, raznolikoj i iskrenoj brizi (franjevačkih) svećenika za duhovnu obnovu svoje pastve. Najčešći oblik pisanoga obraćanja vjernicima bio je molitvenik, koji neovisno o različitim tumačenjima samoga pojma u suvremenim hrvatskim rječnicima i brojnim vrstama koje su se razvile u višetisućljetnu uporabu kršćanskom nauku pretpostavlja tri osnovna elementa, od kojih je jedan i odnos s recipijentom/ima.¹ Dakako da svako književno djelo (što molitvenik nedvojbeno jest!) teži ostvariti odnos s primateljem poruke,² no kod molitvenika je taj odnos od ključne važnosti za vjersku pouku i duhovnu obnovu vjernika.

¹ »Ono što se u literaturi kod različitih autora uzima kao zajednički i polazišni element u određenju pojma molitvenik jest njegova forma, jer je riječ o knjizi koja funkcionira kao zbirka, florilegij, tezaurus ili zbornik, dakle kao zbir nečega ili kao izbor iz nečega. Riječ je o zbirci koja prema prirodi vlastita ustroja ne traži nužno od čitatelja kontinuirano čitanje, već se ono vrši po izboru. Kao drugi odredbeni element pojavljuje se sadržaj koji može biti raznolik. Ipak prvo mjesto pripada molitvenim tekstovima, a mogu im biti pridružene i pjesme, časoslovi, kao i upute sa sažetkom cjelokupne teologije. Sadržaj je primarno molitveničkog karaktera te je oblikovan u duhu kršćanske teologije. Kao treći element javlja se recipijent koji može biti pojedinac ili skupina ljudi. Uvijek je riječ o grješnu ili potencijalno grješnu čovjeku koji posredno ili neposredno 'razgovara' sa Stvoriteljem. Za molitvenik se dakle može reći da je zbirka molitava, tekstova i pjesama namijenjenih za privatnu pobožnost ili javnu službu Božju, bilo pojedinaca, bilo zajednice vjernika« (Feldvari, 2010: 44; usp. i Šundalić, 2003).

² Velik je prinos opisu jezika kao sustava za komunikaciju dao Roman Jakobson (»Linguistics and Poetics«, in T. Sebeok, ur., *Style in Language*, Cambridge, MA: M.I.T.

Poznata je i priznata teorija Romana Jakobsona (1960) da svakom elementu komunikacijskoga procesa odgovara jedna od jezičnih funkcija: referencijalna (denotativna, kognitivna), ekspresivna (emotivna), konativna (apelativna), fatička, metajezična poetska (estetska).³

Utjecaj na primaoca poruke, »apeliranje« na njegove osjećaje, misli, odnosno izazivanje određene reakcije podrazumijeva (primarno) konativnu funkciju, čiji pokazatelji imaju sve u verbalnoj poruci vokativ, drugo lice jednine ili množine te imperativ (Katnić-Bakaršić, 1999).⁴ Dakako, valja istaći da je apelativnost u vokativu eksplicitna, imenička, a u imperativu implicitna, glagolska, no u obje se mogućnosti izražavanja odnose na cjelokupni iskaz adresanta. Također, »obje vrste apelativnosti, kao i njihove forme izražavanja, predstavljaju /.../ kategorije i sredstva pomoću kojih adresant u procesu komunikacije izražava svoju namjeru i volju, i to tako što kauzira adresata, čime, zapravo, utiče na njegovo buduće ponašanje, odnosno na transformaciju irealne radnje u realnu« (Vojvodić, 2003: 171).

Dublja semantička analiza ovih dviju kategorija pokazuje njihovu nedvojbenu uzajamnu povezanost i isprepletenost. Naime, kategorija vokativnosti, i vokativ kao njezin izraz *par excellence*, ima stalnu komponentu – »ti, koga imenujem, obrati na mene pažnju« (Piper, 1997).⁵ Zaključno možemo reći da imperativni karakter vokativa, odnosno vokativni karakter imperativa u glagola⁶ označuju uspostavljanje kontakta ili pozivanje sugovornika na sudjelovanje u komunikacijskom činu, a sredstvo koje će se upotrijebiti za poziv na sudjelovanje u tom činu ovisit će prvenstveno o komunikacijskoj situaciji.

Press, 1960, str. 350–377), koji navodi da u svakom komunikacijskom događaju *pošiljalac* (*emitent, adresant*) šalje poruku *primaocu* (*recipijentu, adresatu*) o određenom *predmetu* (*referentu*), koji Jakobson naziva *kontekstom*. Poruka mora biti u *kodu* koji je zajednički primaocu (koji poruku enkodira) i pošiljaocu (koji poruku dekodira), u protivnom je komunikacija nemoguća. Važno je spomenuti i da se svaka poruka kreće određenim *kanalom* (zrak, žica, elektronski impuls i dr.) (usp. npr. Katnić-Bakaršić, 1999).

³ Više o Jakobsonovim jezičnim funkcijama u npr. Flaker, 1976 i Katnić-Bakaršić, 1999.

⁴ »Bez obzira na to što kategorije vokativnosti i imperativnosti čine tek jedan od aspekata apelativnosti, tj. polisemantičke kategorije, u čijoj osnovi leži intencija, odnosno kauzativna orijentacija (i uticaj) na sagovornika (adresata), treba istaći da one /.../ mogu da se – na komunikativno-sintaktičkom planu – realizuju pomoću padežnih sredstava i na različite načine, ali, prvenstveno, u okviru specifičnih samostalnih (vokativnih i imperativnih) iskaza« (Vojvodić, 2003: 153). Dakako, govorimo o (slavenkim) jezicima koji čuvaju sve navedene kategorije.

⁵ »...kategorija vokativnosti i njen formalni izraz – vokativna imenička grupa – predstavlja, zapravo, sintaktički izraz predikacijsko-argumentacijske semantičke strukture« (Vojvodić, 2003: 160; usp. i Piper, 1997).

⁶ Ovdje se misli na one glagole koji svojim značenjem pretpostavljaju komunikaciju (npr. *čuj, reci, odgovori* i sl.).

Izbor je vokativnoga sredstva, dakle, uvijek uvjetovan pragmatičkim odnosom među sugovornicima (je li intencija imperativna, performativna ili interogativna, službenim, poluslužbenim ili neslužbenim odnosima, odnosom i stupnjem međusobnog poznanstva i bliskosti, njihovom dobi, spolom, društvenim statusom itd.).

Dakle, vokativnost se najčešće izriče:

- a) vokativom, pri čemu nastaju vokativne i imperativne jednostavne rečenice, odnosno rečenice bez eksplicitnoga gramatičkoga ustrojstva, bez eksplicitne predikativnosti,⁷ koje valja opisivati kao »posebnu i specifičnu vrstu subordiniranih struktura, i to, kao i sve druge tipove implicitnih zavisnosloženih struktura, na razini teksta« (Pranjko, 1988: 81).

Valja istaći da takav vokativ često prati uporaba apelativnih uzvika kao pokazatelja određenih emotivnih situacija (*eh, ah, oh*), ali i svraćanja pozornosti (*hej, hade, no-no...*) (Barić i dr., 1995: 283), npr.: *Ajme dušo moja! šta učinismo dok za svitom hodeć zatvorismo oči...* (str. 165);⁸

- b) vokativom i imperativom, a različitim se varijacijama vokativne nominacije istoga adresata često postižu posebni pragmatičko-stilistički efekti emocionalnoga karaktera (npr. veći emocionalni naboj, povišen ton: *Andjele Čuvaoče moj, pomozime, molim te, dostojno zahvaliti Gospodinu momu...*(str. 134)). Značajka je ovakvih iskaza da imaju manju ilokutivnu snagu, a naglasak je dan na učtivosti samoga iskaza;
- c) imperativom, pri čemu se upravo izostavljanjem vokativa postiže veća ilokutivna snaga samoga iskaza, odnosno primarno se iskazuju naredba, zabrana, zahtjev, dozvola, a sekundarno savjet i prijedlog, npr.: *Pohitimo, jagnimo, budući da je vrime kratko našega življenja* (str. 157).

Redoslijed dijelova iskaza nedvojbeno utječe na smisao same poruke koja se njime prenosi. Tako i pozicija vokativa u govornom činu ima razlikovnu funkciju; konkretno, inicijalna vokativna imenička grupa najbolje čuva svoje apelativno značenje, dok središnja i finalna pozicija to značenje slabe, ali istovremeno naglašavaju emocionalan (pozitivan ili negativan) odnos adresanta prema adresatu.

⁷ Predikativnost se u ovakvim tipovima rečenica/iskaza »obogaćuje« ekspresivnim sredstvima – u pismu je to izdvojenost zarezom, odnosno uskličnikom, a u govoru intonacija (Stolac, 2006: 246).

⁸ U radu se citati iz izvora za analizu *Pribogoljubnih bavljenja* fra Petra Bakule obilježavaju samo brojem stranice.

Status vokativa u hrvatskom standardnom jeziku pokazuje dvije krajnosti. Naime, hrvatski jezik (za razliku od nekih drugih slavenskih jezika, npr. ruski, slovački, slovenski, donjolužičkosrpski, gdje je dijelom ili u većoj mjeri izgubljen) čuva svoj formalni vid, odnosno padež. Ipak, novija istraživanja pokazuju da se u javnokomunikacijskom govoru vokativ i u naglasnom i u tvorbeno-morfološkom smislu vrlo često izjednačuje s nominativom (Rišner, 2005: 157). Ne čudi stoga da je upravo širenje takvoga sinkretičkoga vokativa jedan od intenzivnih pritiska na aktualnu eksplicitnu normu, ponajprije kroz jezik medija i općenito javne komunikacije. Navodeći brojne primjere iz suvremenoga hrvatskoga jezika (pri čemu su u analizu uključeni svi funkcionalni stilovi, ali i obilježja svih hrvatskih dijalekata koja eventualno pridonose širenju takve jezične činjenice) Ivo Žanić (2012) zaključuje da je »nestajanje« vokativa iz jezika svakodnevnice komunikacije rezultat njegove »ograničene« funkcionalne vrijednosti u samom komunikacijskom procesu.⁹

U suvremenom se hrvatskom standardnom jeziku¹⁰ za vokativ navodi da »nije u izravnom sintaktičkom odnosu ni s jednim glagolskim oblikom bez obzira na to u kojem se licu taj oblik nalazio. Njegova je osnovna funkcija (i značenje) uspostavljanje (verbalnoga) kontakta sa sugovornikom ili sa sugovornicima« (Pranjeković, 1988: 79), pa u skladu s tim »pretpostavlja kontekstualnu i/ili situacijsku uključenost« (Pranjeković, 1993: 110).

Kao najčešće komunikacijske funkcije vokativa autori (usp. npr. Skljarov, 1962; Ljubibratić, 1987; Stolac, 1996) navode dozivanje, izravno obraćanje, sugovorniku, oslovljavanje, skretanje pozornosti sugovornika na dio poruke, provjeravanje protoka informacija u komunikacijskom kanalu te invokaciju kao znak početka govorenja, odnosno pisanja (Stolac, 2006). Ipak, »bez obzira koji je i kakav korpus izabran za provođenje analize, pokazuje se da je ipak najčešće prisutno više komunikacijskih funkcija u istom iskazu« (Stolac, 2006: 245).

Nerijetko su se upravo u predgovorima djela naše starije književnosti autori izravno obraćali čitatelju/slušatelju, a takvo je obraćanje uobičajeni

⁹ Žanićev je zaključak potaknut obrazloženjem nestanka vokativa iz kajkavskoga narječja koje je ponudio Zvonimir Junković u radu »Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta. Dijakronijska rasprava« (*Rad JAZU*, 363, Zagreb, 1972; 5 – 229.): »slab funkcionalni učinak«, jer priroda komunikacijskoga čina pretpostavlja određenu interakciju između adresanta i adresata, dovodi do neutralizacije vokativa u sustavu. Semantički obogaćen vokativ, tj. onaj koji se ne koristi isključivo za dozivanje i obično izražava govornikov stav prema sugovorniku, idalje postoji upravo zbog tog novog elementa obavijesti.

¹⁰ Novija hrvatska jezikoslovna literatura poznaje i drugačija tumačenja sintaktičke pozicije vokativa: tako Miho Skljarov (1962) smatra da je vokativ dio rečenice koji je u vezi s ostalim rečeničnim članovima.

početak hrvatskih molitvenika (brojne proze 18. i 19. st.). Dakako, zbog svoje je osnovne funkcije očekivano upravo vokativ najčešći vid ostvarivanja komunikacije.

Za ovu smo analizu vokativnih funkcija odabrali molitveničko-katehističko djelo *Pribogoljubna bavljenja za slišati svetu misu* (Split, 1869.) istaknutoga franjevca Petra Bakule (Batin, 1816. – Mostar, 1873.). Riječ je o prozi koja se jezično, tematski pa i stilski nastavlja na bogatu tradiciju franjevačke pisane baštine namijenjenu duhovnoj obnovi puka. Monološko-dijaloški diskurs na gotovo 200 stranica *Pribogoljubnih bavljenja* uključuje brojne molitve, zazivanja, pokajanja, ali i upute za duhovnu pripremu te savjete o iznalaženju rješenja za niz izazova svakodnevnoga (vjerskoga) života.

Svako se umjetničko djelo »obraća« recipijentu, no u analiziranome je korpusu moguće uočiti tri razine obraćanja: Najčešće je obraćanje Bogu / Isusu / Djevici Mariji pri čemu se izriče ispovijed, pokajanje, savjet i molba, npr.:

...izliči grišne rane, o Isuse uhvanje moje! (str. 21).

O Gospodine moj, o Bože moj! evo ja zazivljam tebe u ovi današnji dan obraćenja moga. (str. 38).

O Slavna Divoce, Majko Spasitelja moga i Otkupitelja! imaj milosrdje svrhu mene grišnika ubogog i jadnog (str. 109).

Obraćanjem se samome sebi (svojoj duši) najčešće izriče pokajanje, traži se savjet, i to vrlo često figurom retoričkoga pitanja, kojim se u prozi »osnažuje misao, stvara patos, upozorava na govornikovu emocionalnost, provodi posredna konkretizacija lika ili pripovjedača« (Bagić, 2012), npr.:

Nego o ti dušo moja! /.../ kamo zahvalnost tvoja? kamo ti plodovi take božanstvene blagajne? (str. 90)

O dušo moja dušo! da bi ti mogla vidjeti svu dobrotu, svu lipotu Spasitelja tvoga... (str. 102).

...dali jao! kamo još moja čistoća, poniznost, ljubav, užganost prama ovizim privelikim Otajstvom? šta li sam ja igda? kako li dilujem prama onim što diluje Gospodin poradi nas? (str. 104)

Izravno se obraćanje čitatelju ovdje ponajprije odnosi na upute (koje katkad zvuče kao naredbe) koje svećenik (autor fra Petar Bakula) daje svojoj pastvi, npr.:

Prvo: treba da pomljivo iskušamo stanje naše duše, i na pamet uzmemo naša grišenja (str. 43).

Treba da držiš i misliš, kako je Bog, jedno najveće dobro... (str. 55).

Začmi u tvojoj pameti, kako grih, makar on i malašan biho, učinjen je protiva jednom Bogu... (str. 113).

U složenim monološko-dijaloškim tekstovima, kakva su i *Pribogoljubna bavljenja*, dozivna se funkcija preobražava u funkciju obraćanja sugovorniku, odnosno nemoguće je (i nepotrebno) utvrditi njihovo početak i završetak.

U radu je već rečeno da i sama pozicija vokativa u iskazu nosi određenu komunikacijsku funkciju; tako početna pozicija vokativa naglašava njegovu apelativnu ulogu:

Otče, ako je moguće, neka mine od mene ova čaša... (str. 12)

O Gospodine moj, o Bože moj! Evo ja zazivljam tebe... (str. 38)

O Prsveto Trojstvo, u koje ja tvrdo virujem, Tebe zazivljam... (str. 70)

O Slavna Divice, Majko Spasitelja i Odkupitelja moga! imaj požaljenje svrhu mene...(str. 109)

S druge strane, središnja i finalna pozicija naglasak u iskazu daju na emocionalni odnos emitenta prema recipijentu:

Ništa tebi, o Otče nebeski, nije nemoguće učiniti... (str. 42)

To ja vjerujem jer ti Vičnja istino tako si rekao... (str. 87)

Ovu milost dakle, o Bože moj, kako i sve ostale, ja ju poznajem od pomilovanja tvoga... (str. 188)

Oh, tko će to meni dati pripoljubljeni Otče! (str. 97)

Jedno srdce posve je malašno za ljubiti tebe, o Božanstveni Isuse! (str. 119)

Budući da je riječ o djelu u kojem se iz svake rečenice jasno iščitava odnos emitenta (čovjeka grešnika) prema recipijentu (božanskim osobama), držimo da je ovdje variranje mjesta vokativa u iskazu ponajprije iz stilskih razloga.

Uobičajeno je za apostrofu da ju na formalnom planu često prate usklik, imperativ i osobne zamjenice (*ti, vi*) te brojni uzvici, a sve u službi pojačavanja zazivanja (Bagić, 2012), ali i naglašavanja određene emotivne situacije, npr..

O sramnosti moje! O dobroto, o lipoto neizmirna! (str. 54)

O Riči Božanstvena, o Riči Usputjena, o Božanstvo Učovičeno, o Čovičanstvo Ubožanstveno! (str. 152)

Oh ljubavi Tvoje! Oh nezahvalnosti moje! (str. 56)

...dojdi, oh dojdi dakle sveta ljubavi, slatka ljubavi, jedina ljubavi srca moga! (str. 96)

Ah prokleti i sramni grihu!...ah ne Gospodine Bože! Ah nisam vridan... (str. 87)

Ajme dušo moja! šta učinismo dok za svitom hodeć zatvorismo oči... (str. 165)

Stilsku ekspresivnost u iznimno brojnim vokativnim nominacijama Bakula postiže i promjenom mjesta atributa u odnosu na imenicu uz koju stoji, pri čemu prednost daje redosljedu uobičajenom za biblijski stil (Silić – Pranjko, 2005), odnosno molitveni diskurz, u kojem je, po uzoru na latinski jezik, sročan atribut iza imenice koja nosi sintagmu:

Ima se držat u pameti, da Trojstvo Priveseto, Otac, i Sin, i Duh Sveti, ova tri kipa, da su sami Jedan Bog, Primogući... (str. 58)

...i Ti Bože moj Otče milostivi! učini mi tu milost... (str. 103)

Opet Ti Divice Priveseta, Majko Milostiva i Slatka, Zaručnice Duha Svetog, Majko moja pridraga... (str. 135)

...i da ono Tilo Priveseto, čudo svi lipotâ, i da ona Duša Priblažena, poso rukû Božijî, sa svojim Božanstvon... (str. 141).

Ona Božanstvena usta, reć će srdcu momu rići utišenja, blagoslova, milosti i vičnjeg Života! (str. 94)

Razlogom je česte uporabe imperativa uz vokativ, drže neki autori, upravo u samoj vokativnosti, odnosno težnji da se uspostavi komunikacija između pošiljatelja i primatelja, a pragmatička će ograničenja toga komunikacijskoga procesa odrediti i samo oblikovanje poruke. No, kao što možemo govoriti o »imperativnosti vokativa«, nedvojbeno je da neki glagoli svojim značenjem/ima potiču uspostavljanje komunikacije pa se može govoriti i o »vokativnosti imperativa«. Dakako, u imperativu je (bez vokativa) naglasak uvijek na samome činu koji se glagolom traži (naredba, molba, savjet, prijedlog), npr.:

Dali hotiući se ti njima koristno služiti prija i posli Svete Ispovidi i Pričaštenja, kako i u druga vrimena; popazi da prija jih malo okusiš, negoli da mlogo jednom proždreš. (str. 4)

Kad se budeš tako dobro pripravio, sa svom poniznostju iznutranjom i zdvo- ranjom, približavaj se mistu ispovidanja /.../ i budući ti klekao jurve, pridase obori oči, i bogoštovno rec ... Pak se prikrsti, i govori ...(str. 65)

Ovdi u kratko baci okom pameti na grihe tvoje, pak opet slidi govoriti. (str. 107)

Nerijetko se imperativni iskazi zamjenjuju konstrukcijama modalnih glagola i infinitiva (*treba, može, ima se* + infinitiv) ili sintagmama kojim se ublažava zapovjedni ton iskaza, ali i uopćava primatelj poruke¹¹, npr.:

Treba da držiš i misliš, kako je Bog, jedno najveće dobro... (str. 55)

Molitva koja se može govoriti u kojemu drago vrime dana. (str. 182)

¹¹ Takvim se infinitivom »govornik obraća uopćenu, svakom pojedinom sugovorniku, dakle nelicu. On je u toj službi zamjenjiv imperativom 2. l. jd. ili mn. kad su ti oblici upotrijebljeni u uopćenu značenju« (Barić i dr., 1999: 251).

Ima se držat u pameti, da Trojstvo Presveto /.../ da su sami Jedan Bog... (str. 58)

...i bitiće dobro nekoliko se zadržati razmišljajući, i onda mu zahvaliti... (str. 75)

Od potrebe je promisliti, da koliko malašni mogu biti grisi... (str. 52)

Za razliku od iskaza u kojemu je naglasak na samom glagolskom činu, u primjerima se, u kojima je uz imperativ (ili njemu funkcionalno slične konstrukcije) naveden i vokativ ističe određenu suzdržanost, nenametljivost, učtivost, npr.:

Smiluj se meni, o Bože moj... (str. 7)

O Gospodine, budi vazda sa mnom, po milosti... (str. 15)

Gospodine pogledaj na lice krsta Tvoga! (str. 76)

O Riči Uspujena! spasi mene, porad poštenja Svetog Imena Isusova. (str. 170)

Savršenstvo i uzvišenje božanskih osoba u odnosu na slabost i mane čovjeka osim različitim vidovima obraćanja ističu se i atribucijom¹²: tako se u obraćanjima nebeskim zaštitnicima još više naglašava njihova svetost, odnosno ističe autorova (čitaočeva) poniznost, npr.:

Ah dođi dakle, dođi goruća želio srдца moga! dođi o ljubavi sve ljubavi duše moje! srdce moje, duša moja tebe želi, za tobom uzdiše, tebi dariva sva ganutja svoja: dođi oh dođi dakle sveta ljubavi, slatka ljubavi, jedina ljubavi srдца moga! (str. 96)

Kralju krotki, pravi Salomune, kralju slasti, ne manje nego i slave, Jaganče mira, dobroga svita, svemogući utočnice, i sam jedini popravitelju svi razrušenja, kija je grih sramni učinio niknuti medju ljudima i Bogom, još od vikovâ: Bože mira, i Bože vojskâ! evo i ja prid noge tvoje padam, s takom poniznosti, koja je sred srдца moga, i sva iz hotjenja, i sva na službu tvoju... (str. 177–178).

U analizu smo vokativnih funkcija u *Pribogoljubnim bavljenjima za slišati svetu misu* fra Petra Bakule pošli s pretpostavkom da će u takvome tipu molitvenoga diskursa prevladavati funkcija obraćanja, odnosno da će ona biti stopljena s funkcijom dozivanja. Iako mjesto vokativa u iskazu nerijetko odražava i njegovu komunikacijsku funkciju, držimo da ovdje variranje njegova položaja ima prvenstveno stilsku funkciju. Također, autor se nerijetko služi i svojevrsnim »pojačivačima« funkcije obraćanja: ponajprije uzvicima i varijantama vokativne nominacije (kojima se naglašava autorov/čitateljev emocionalni naboj), odnosno uporabom imperativa kada se želi istaknuti sama radnja. Dakako, valja spomenuti i vrlo razvedenu atribuciju (kako onu izraženu atributom, odnosno atributnom rečenicom, tako i onu

¹² Ovdje se pod pojmom *atribucija* podrazumijevaju i ostale sintaktičke kategorije kojima se pridaju značajke značajki nekoj imenici.

koja ima funkciju pobjližeg označavanja neke imenske riječi, a nije nužno sintaktička kategorija).

Iako dosadašnji malobrojni osvrti na hrvatsku prozu fra Petra Bakule načelno ne ističu njezinu stilski vrijednost, tek će detaljnije ciljane analize Bakulina diskursa odrediti njegovo mjesto u franjevačkoj, ali i uopće hrvatskoj pisanoj baštini.

Izvor

Bakula, Petar (1869), *Pribogoljubna bavljenja za slišati svetu misu*, Split.

Literatura

- Bagić, Krešimir (2012), *Rječnik stilskih figura*, Školska knjiga, Zagreb.
- Barić, Eugenija – Lončarić, Mijo – Malić, Dragica – Pavešić, Slavko – Peti, Mirko – Zečević, Vesna – Znika, Marija (1995), *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Barić, Eugenija – Hudeček, Lana – Koharović, Nebojša – Lončarić, Mijo – Lukenda, Marko – Mamić, Mile – Mihaljević, Milica – Šarić, Ljiljana – Švačko, Vanja – Vučkojević, Luka – Zečević, Vesna – Žagar, Mateo (1999), *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine, Zagreb.
- Feldvari, Kristina (2010), »Interdisciplinarnost u istraživanju molitvenika i katekizama«, *Libellarium*, god. 3, Zadar, 1, 43–80.
- Flaker, Aleksandar (1976), *Stilske formacije*, Liber, Zagreb.
- Hébert, Louis (2012), The functions of Language, <http://www.signosemio.com/jakobson/functions-of-language.asp> (listopad, 2012.)
- Katnić-Bakaršić, Marina (1999), *Lingvistička stilistika*, Research Support Scheme, Republika Češka (dostupno na: <http://rss.archives.ceu.hu/archive/00001017/01/18.pdf>; travanj 2012.).
- Ljubibratić, Radoslav (1987), »Vokativ«, *Suvremena metodika nastave hrvatskog ili srpskog jezika*, god. 12, Zagreb, 1–2, 67–78.
- Piper, Predrag (1997), *Ogled srpske morfosintakse (u poređenju sa makedonskom)*, Sveučilište za strane studije Hankuk, Seul.
- Pranjeković, Ivo (1988), »Sintaktički status 'samostalnih članova rečenice'«, *Jezik*, god. 35, Zagreb, 3, 78–84.
- Pranjeković, Ivo (1993), *Hrvatska skladnja. Rasprave iz sintakse hrvatskoga standardnog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.
- Rišner, Vlasta (2005), O značenju i upotrebi vokativa u suvremenom hrvatskom jeziku, u: *Od fonetike do etike: zbornik o sedamdesetogodišnjici prof. dr. Josipa Silića* (ur.: Ivo Pranjeković), Disput, Zagreb, 143–172.

- Silić, Josip – Pranjković Ivo (2005), *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb.
- Skljarov, Miho (1962), »O vokativu – problem kategorije II lica u imenica«, *Rad JAZU*, Zagreb, 327, 281–312.
- Stolac, Diana (2005), »Komunikacijske funkcije vokativa«, u: *Od fonetike do etike: zbornik o sedamdesetogodišnjici prof. dr. Josipa Silića* (ur.: Ivo Pranjković), Disput, Zagreb, 173–184.
- Stolac, Diana (2006), »Komunikacijske funkcije osamostaljenih dijelova rečeničnoga ustrojstva u Marulićevu Naslidovan'ju«, u: *Tkivo kulture: zbornik Franje Emanuela Hoška u prigodi 65. obljetnice života* (ur.: Nela Veronika Gašpar), Kršćanska sadašnjost – Teologija u Rijeci, Zagreb – Rijeka, 241–252.
- Šundalić, Zlata (2003), *Studenac nebeski: molitvenici u hrvatskoj književnosti od 16. do kraja 18. stoljeća (s posebnim osvrtom na Antuna Kanižlića)*, Književni krug, Split.
- Vojvodić, Dojčil (2003), »O vokativnim imperativnim tipovima kauzacije u ruskom i srpskom jeziku«, *Južnoslavenski filolog*, Beograd, 59, 153–174.
- Žanić, Ivo (2010), »Hrvatski jezik danas (Od povijesne tronarječnosti do trokuta standard – Zagreb – Dalmacija)«, u: *Zbornik radova 38. seminara Zagrebačke slavističke škole* (ur.: Krešimir Mićanović), Zagrebačka slavistička škola, Zagreb, 103–122. (preuzeto s http://www.hrvatskiplus.org/prilozi/dokumenti/anagram/Zanic_Hrvatski.pdf (listopad 2012)).

**O STVORITELJU MOJ, BOŽANSTVENI GOSTE! KOLIKO SAM ZADUŽAN
TEBI... KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE VOKATIVA U PRIBOGOLJUBNIM
BAVLJENJIMA ZA SLIŠATI SVETU MISU
FRA PETRA BAKULE**

Sažetak

U radu se analizira koje funkcije, od brojnih i raznovrsnih opisanih u novijoj jezikoslovnoj literaturi, imaju vokativ i vokativne sintagme u Bakulinim *Pribogoljubnim bavljenjima za slišati svetu misu* (Split, 1869.). Nedvojbeno je da je primarna funkcija vokativa dozivanje i da je on u rečenici obilježen intonacijskom i sintaktičkom izoliranosti, a analiza našega korpusa, didaktičko-vjerske proze s monološkom strukturom, potvrđuje da se većina funkcija vokativa ne može promatrati odvojeno. U vezi se s vokativnim sintagmama analiziraju i obilježja vrlo razvedene atribucije u njima.

Ključne riječi: Petar Bakula, franjevci, vokativ, komunikacijske funkcije, hrvatski jezik

**O STVORITELJU MOJ, BOŽANSTVENI GOSTE! KOLIKO SAM ZADUŽAN
TEBI... THE COMMUNICATIVE FUNCTION OF THE VOCATIVE CASE IN
PRIBOGOLJUBNIM BAVLJENJIMA ZA SLIŠATI SVETU MISU
BY FRA PETAR BAKULA**

Summary

The paper analyses which functions of the vocative case and vocative syntagms – out of the several that have been described in recent linguistic works – may be found in *Pribogoljubna bavljenja za slišati svetu misu* (Split, 1869) by Fra Petar Bakula. Indisputably, the primary function of the vocative is to address someone, and it is isolated from the rest of the sentence in terms of intonation and syntax. The analysis of the corpus used in this paper (structurally monologic didactic-religious prose) affirms that most of the functions of the vocative case cannot be viewed separately. Regarding vocative syntagms, the paper also analyses characteristics of attributes which are only found periodically.

Key words: Petar Bakula, Franciscans, the vocative case, communicative functions, Croatian language